

BO

(II. Mózes 10.1. – 13.16.)

Megkezdődik az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a Fáraót, aki most már kiengedi a rabszolgasorban sínylődő zsidó népet. Ő még azt hiszi hogy azok csupán “háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

“**Menj be**”, mármint a Fáraóhoz, Egyiptom uralkodójához, hogy figyelmeztess, amennyiben tovább makacskodik, következik a nyolcadik csapás, a sáskák. A keleti szél valóban a sáskák sokaságát hozta, elborítva az országot. Annyi volt a rovar, hogy lapátolni lehetett. Először fordult elő a történet során, hogy megszólalt a fáraó környezete, akik javasolták, hogy hallgatni kellene Mózes szavára. Már-már úgy látszott, a fáraó is megingott, de amikor a nyugati szél megszabadította az országot a sáskáktól, megkeményedett az uralkodó szíve és nem bocsátotta el Izraelt Egyiptomból. Kilencedik csapásként sötétség borult Egyiptomra, de olyan sűrű sötétség, hogy a mozgást is korlátozta. De a zsidó lakta Gósem földjét nem érintette a csapás. A tudósok tudni vélik hogy napfogyatkozás volt a térségben, még a pontos időpontját is lejegyezték, időszámítás előtt 1335. március 13.-án csütörtöki nap történt az esemény. Ugyanez a vélekedés szerint a leírt három napot úgy kell értelmezni, hogy a napfogyatkozás egy napig tartott, de dermesztő, bénító hatása három napot is kitett. A tizedik csapás bizonyult a legerősebbnek: az elsősültek halála. Bárány vérével jelölték meg Izrael fiai a házaikat, amelyeket elkerült a vész, a halál. A kivonulás hónapja, Niszán lett, az első a hónapok között. Sokáig innen számították az év kezdetét. Mivel megállapították a bölcsék az első embernek, Ádámnak születése pontos dátumát, Tisri, a hetedik hó elsejét, ez lett a világ teremtésének elfogadott időpontja és az év első napja. A királyok új éve változatlanul Niszán maradt. Ádár hónapban került új király a trónra, a következő Niszán hónapban már azt írta: “Királyságom második évében”.

Hetiszakaszunk folytatja a tíz csapás leírását, amit a fáraó nyakasságáért bocsátott Egyiptomra az Örökkévaló. A nyolcadik csapás a sáskajárás volt, amit három napig tartó sötétség követett. A fáraó mindkét esetben nyakas maradt. “Isten megkeményítette a fáraó szívét s nem volt hajlandó elengedni Izrael fiait.” Ez a mondat felteszi az olvasóban a kérdést: hol itt a szabad választás jó és rossz között? Ha Isten keményíti meg a szívét, miért bűnös a fáraó? De ha figyelmesen vizsgáljuk meg a tíz csapás elbeszélését, azt láttuk, hogy az első ötnél ez áll: “Megkeményedett a fáraó szíve és nem hallgatott rájuk.” Miután ötször egymás után a fáraó maga makacskodott, Isten “segítette” őt a további makacskodásban. A szabad akarat kérdésében a valóság is erre mutat. Ha valaki megszokta a bűnt, többé-kevésbé elveszíti szabad akaratát. Az erős dohányos, a kábítószerkehez szokott egyén nem képes saját erejéből felhagyni szenvedélyével. Hetiszakaszunk fő témája maga az Egyiptomból való kivonulás és az arra való felkészülés. Az első Pészách-ünnep, a “Pészách-Micrájim” sokban különbözött az utána jövőktől. Az ünnepi bárányáldozatot Niszán hónap 10-én kellett előkészíteni, azaz négy nappal a kivonulás előtt. Úgy látszik, ez tüntetés volt az, egyiptomi állatkultusz ellen, ahol a bárány szentnek számított. Mi pedig ezt a “szentet” feláldoztuk Istennek. Az ajtófélfákat be kellett kenni a bárány vérével, hogy az elsősültek csapása elkerülje a zsidó házakat. Útra készen kellett állni éjfélkor: “derekatok felövezve, saruval a lábatokon, bottal kezetekben”, hogy a kiszabadult rabszolgák azonnal elindulhassanak a pusztába. Hetiszakaszunk felsorolja és részletezi azokat a törvényeket melyek az egyiptomi kivonulással kapcsolatosak. Elsősorban az elsősültek törvényét írja le a Tóra. “Szenteld nekem az összes elsősülteket Izrael fiai közül.” Ők voltak a nép papjai egészen az aranyborjú felállításáig. Akkor kicserélték őket a kohanitákkal, illetőleg megváltották magukat. Mind a mai napig szokás az elsősülött fiút “kiváltani” egy kohanita által. Ugyancsak az ősi törvény nyilatkozik meg az “elsősültek böjtjé”-ben Pészách előestéjén, amit Tóratanulással váltanak meg. A másik törvény, ami a kivonulással kapcsolatos, a mezuzá törvénye. A szó eredetileg ajtófélfát jelent. Később átment arra a pergamentekercsre és annak tokjára, amit a zsidó házak ajtófélfájára szegeznek. A pergamenre a Smá Jisráél szövege van írva és hivatása az emlékeztetés a benne írtakra. Semmi esetre sem a ház védelme! A mezuzá csókolgatók, akik azt sem tudják, mi áll benne, csupán talizmánnak tartják, amely védi a házat. Nincs ennél nagyobb tévedés! Az egyiptomi kivonulás emléke a tfilin is, amit naponta tesz fel a zsidó ember a reggeli imánál. “Jelül legyen neked a kezeden és emlékül szemed fölött, hogy Isten Tórája legyen szavaidban, mert erős kézzel vezetett ki Isten Egyiptomból.” Egyik legfontosabb parancs a hetiszakaszban az utódok nevelése, tanítása és a kivonulás emlékének biztosítása. “Meséld el fiadnak azon a napon, hogy ezért tette ezt velem Isten Egyiptomban.” “És ha fiad megkérdezi majd: mi ez? mondd meg neki, hogy erős kézzel vezetett ki minket Isten Egyiptomból, a szolgaság házából.” Társadalmi törvények sokasága kapcsolódik az egyiptomi kivonulás emlékéhez.

Beköszöntött Svát (שבט) hónapja, amely az év tizenegyedik hava, nevét valószínűleg a babilóniai fogság idején kapta. A hagyomány szerint Mózes az egész időszakot és még Ádár elejét is a Tóra ismétlésével töltötte, amelynek eredménye lett a Misne Tora, az Ötödik Könyv. Svát jelentőségét a Fák Újéve hirdeti, a Szentély idején

fontos volt ez az időpont, két tórai törvény miatt. A facsemete gyümölcsseit három éven keresztül tilos volt leszedni, a negyedik szüret áldozat volt, majd az ötödiktől kezdve a gazda élvezhette keze munkáját és Isten adományát. Az ültetés időpontja meghatározó volt, a hónap közepe után telepített növény már egy esztendővel későbbinek számított. A másik törvény a tized, minden megtermelt földi jóból tizedet kellett adni a Szentélynek, ez volt a leviták illetménye, és ez idő tájt látszott, mekkora termésre van kilátás, ekkor kellett meghatározni ennek az adónak a mértékét. A fák újéve, a Tu Bisvát természeti ünnep is, ilyenkor virágzik Izraelben a mandula, a téli esők vize ilyenkor duzzasztja a rügyeket, bontja a szirmokat. Az ünnep ideje vitás volt a két talmudi iskola, Hillél és Sámáj véleménye között. Sámáj a hónap első napjára tette az ünnepet, Hillél pedig éppen a közepére, 15-ére. A zsidó hagyomány általában Hillélnek ad igazat, így a hónap 15. napján ünnepelünk, askenázi szokás szerint tizenöt fán termő gyümölcsöt fogyasztva. A 16. századi Cefát városában élő kabbalisták nagy jelentőséget adtak ennek az ünnepnek, spirituális üzenete miatt. A Tu – tet vav számértéke ugyanúgy tizenöt, mint a Tetragrammaton első fele: jod hé, a második pedig vav hé, tizenegy, mint a hónap sorrendje. A pészachhoz hasonló szédert rendeztek, amelynek során a gyümölcsöket a négy világ szerint fogyasztották, és négy pohár bort is ittak. Az első fehér volt, a második több fehér kevés vörössel, a harmadik több vörös kevés fehérrel, majd a negyedik tiszta vörös az isteni jelenlét erősödését jelképezte. A hónap betűje a cadik (צ), amely az igaz emberre utal, hiszen ők a világ alapját képezik. Az előző hónap, tévét betűjele az ájin (י), amely a cádikkal kapcsolódva az éc (רצ)– fa szót adja, ahogy a szóvégi cade is a fára emlékeztet. A zsoltár szerint „Az igaz ember mint pálmafa virul, mint Libanon cédrusa felmagasodik. Az Örökkévaló házában elültetve, Istenünk csarnokaiban virágzanak. Még vénségükben is gyümölcsöt hoznak, frissek és üdék maradnak”. A Tóra szerint az ember a mező fája, éc haszade, e szavak számértéke 474, ahogy a Daat – Tudás szónak is, amely összekapcsolja a Bölcsességet és az Értelmet, ez a titok vezet a tudás fájához az Édenkertbe. Svát hónap csillagképe a vízöntő, héberül vödör, az edény, amely vízzel látja el a világot, a növények gyökereit. Baál Sém Tov, a hászidizmus atyja az áldás megtestesítőjének tekintette a vízholdót, aki korának gyakori és kevésbé becsült szereplője volt. A víz a Tóra jelképe, amely élteti a világot és elsősorban benne a zsidóságot, a fák édes gyümölcsői pedig annak bölcsességét hirdetik. A tizenkét törzs közül Áser tartozik havunkhoz, akinek neve öröm, boldogság, Jákob áldásában „Ásertől kövér a kenyér, királyi csemegéket ad ő”. A törzs jelképe az olajfa, Izrael hét legfontosabb terményeinek egyike, amely táplál és világít.

Az utolsó csapás, az elsőszülöttek halála nyers iszonyatával szinte lehetetlenné teszi, hogy azonosuljunk vele. Egy progresszív rabbi szerint nem is ez volt a lejegyzés célja. Amikor a fáraó szembesül az irtózatossá válnak, amely őt magát, családját és népét érte, még aznap éjjel magához kéri Moséékat, és minél előbbi távozásukért eseng. Beszéde, mint a 20. század elejének tudós rabbija, Umberto Cassuto észreveszi, zaklatott, rövid, felkiáltásszerű, mindössze egy-két szótagos szavakat használ hosszan, szinte olyan benyomást kelt az olvasóban, mintha dadogna. A szóválasztás utalhat arra is, hogy szinte megbénul, beszédképtelenné válik az elszünetelt sokktól. A nyelvhasználata láthatóvá teszi, érzékelteti a lelkiállapotát. Ahogy a sűrűn emlegetett sötétség, a hetiszakaszban szereplő utolsó három csapás közege szintén kifejező: a végén minden sötétben történik. A sáskák tömege eltakarta a földet, a következő jel maga a sötétség volt, a tizedik csapás úgyszintén az éjszaka közepén következett be, az „éjszaka” szó többször vissza is tér a választott idézetben. A szörnyeteg, aki elnyomja, kínozza Izrael népét, megtört szívű, szinte már zavarodott apaként kerül elénk ebben a jelenetben, aki még arra is alig képes, hogy a megfelelő kifejezésekkel könyörögjön Mosének, menjen már. Ellen Weinberg Dreyfus szerint a Tóra célja az ennek a jelenetnek a színrevitelével, hogy még a legszörnyűbb ellenségünk iránt is felkeltse együttérzésünket. Az, hogy megtanítson minket még velük is vállalni legalább ennyi közösséget. A széder-este liturgiája megerősítheti ezt az értelmezést is a tíz csapás felsorolásával. A borból kilötyögtetett cseppek számos értelmezés szerint a könnyeinket jelképezik. Annak elismerését, hogy a mi szabadságunk kivívása elnyomóink szenvedésével járt, és erre is emlékeznünk kell a kivonulás történetét, a legfontosabb történetünket felidézve.

Komoly kognitív disszonanciát érezhet minden egészséges, morális érzékkel ellátott ember, mikor a következő mondatokat olvassa: „Mose mondta: ezüst- és aranyedényeket, valamint ruhákat kértek az egyiptomiaktól. 35. Az Örökkévaló jóindulatot keltett a nép iránt az egyiptomiakban, eleget tettek a kérésüknek, ők pedig kifosztották/kiürítették Egyiptomot.” Hogyan kérhettek a zsidók az egyiptomiaktól kölcsön, hogyha pontosan tudták, hogy ezt sohasem fogják visszaadni? Erre a morális problémára a rabbinikus irodalomban sok válasz született, ezek közül fogunk néhányat ismertetni: „Beszélj – kérlek – a nép füle hallatára, hogy kérjenek, férfi az ő társától és nő az ő társnőjétől ezüst edényeket és arany edényeket.” A mondatban szereplő נָא („ná”) szóra reflektálva, amit talán legjobban „légy szíves”-nek lehetne lefordítani, írja a Babilóniai Talmud: „Így szólt a Szent Moséhez: könyörgöm, menj a zsidó néphez; könyörögj nekik, hogy kérjenek kölcsön arany és ezüst edényeket az egyiptomiaktól; nehogy azt mondja Ábrahám, hogy a ’rabszolgaságra kényszerítik, és sanyargatják őket’ beteljesült, de az ’azután ki fognak vonulni nagy vagyonnal’ viszont nem teljesült be.” Az Örökkévaló is érzi, hogy mindez ellenérzést fog kiváltani a kivonuló zsidókból, de nem tehet mást, mert köti Ábrahámnak tett ígérete. 2. Rásbám, Rási unokája szerint a „kérni” szó ebben a kontextusban nem kölcsönkérést jelent, hanem a teljes tulajdonjog átruházásának a kérését. 3. Rábbénu Báchjá ben Áser követi Rásbám gondolatát, és hozzáteszi, hogy még ezzel sem volt semmi erkölcsi probléma, hiszen a többszáz éves sanyargatottságnak, a gyermekek Nílusba vetésének, egyszerűen nem is számszerűsíthető az ára. Ők mindennek egy apró töredékét kérték el.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>Az antiszemitizmus elleni szigorú fellépést rendelt el Donald Trump. https://bzsh.hu/2025/01/30/az-antiszemitizmus-elleni-szigoru-fellepest-rendelt-el-donald-trump/</p>
<p>Állásajánlat: Ügyvezető igazgatót keres a Zsidó Közösségi Fórum. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/mazsihisz-hirek/allasajanlat-ugyvezeto-igazgatot-keres-a-zsido-kozossegi-forum</p>
<p>A holokauszt áldozataira emlékezünk a mai napon. https://mult-kor.hu/a-holokauszt-aldozataira-emlekezunk-a-mai-napon-20250122</p>
<p>Új izraeli nagykövet érkezik Magyarországra. https://kibic.hu/2025/01/28/uj-izraeli-nagykovet-erkezik-magyarorszagra/</p>
<p>A World Jewish Congress (WJC) Krakkóban rendezte meg a Special Envoys and Coordinators Combating Antisemitism (SECCA) Fórumát, amelyen kormányzati tisztviselők, zsidó közösségek képviselői és technológiai vállalatok szakértői vettek részt. A fórum célja az online antiszemitizmus és a holokauszttagadás elleni fellépés volt, különös tekintettel az új technológiák szerepére. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/zsido-vilagkongresszus-forum-a-gyulolet-uj-technologiai-ellen</p>
<p>482 nap fogság után szabadulás a pokolból. https://ujkelet.live/2025/01/30/482-nap-fogsag-utan-szabadulas-a-pokolbol/</p>
<p>A Jad Vashem Elon Musk ellen: súlyosan megsérti a holokauszt áldozatait. https://izraelinfo.com/2025/01/26/a-jad-vashem-elon-musk-ellen-sulyosan-megserti-a-holokauszt-aldozatait/</p>
<p>Erőszakos tömegjelenetek kísérik a túszcserét Izraelben. https://infostart.hu/kulfold/2025/01/30/eroszakos-tomegjelenetek-kiserik-a-tuszcseret-izraelben</p>
<p>Antiszemita Majka szövege? Meglepő dolgot mondott a rabbi. https://www.atv.hu/belfold/20250130/majka-csurran-cseppen-megyeri-jonatan-rabbi/</p>
<p>Reagáltak a zsidó hitközségek Bombic szélnek eresztésére. https://www.bumm.sk/belfold/2025/01/30/reagaltak-a-zsido-hitkozsegek-bombic-szelnek-eresztesere</p>
<p>Annyira undorító dolgokat művelt a Hamász a szabaduló túsokkal, hogy Izrael leállította a palesztin foglyok szabadon bocsátását. https://www.atv.hu/kulfold/20250130/hamasz-tomegjelenetek-netanhjahu/</p>
<p>Izraeli külügyminiszter: Ha a Hamász megmarad, az tragédia mind az izraeliek, mind a palesztinok számára. https://hvg.hu/vilag/20250130_izrael-kulugyminiszter-hamasz-palesztinok-trump</p>
<p>Megemlékezés a holokausztról. https://nepszava.hu/3266505_megemlekezes-a-holokausztrol</p>
<p>A cseh államfő szerint az emberiség nemigen tanul a múltból. https://bzsh.hu/2025/01/29/a-cseh-allamfo-szerint-az-emberiseg-nemigen-tanul-a-multbol/</p>
<p>Beköszöntött svát hónap – hódos tov minden hittesvérünknek! https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/bekoszontott-svat-honap-hodes-tov-minden-hittesverunknek</p>
<p>Egy Magyarországon egyedülálló fazsinagóga maradványai a Zsidó Múzeumban. https://kibic.hu/2025/01/30/egy-magyarorszagon-egyedulallo-fazsinagoga-maradvanyai-a-zsido-muzeumban/</p>
<p>Izraelben visszafordították a túsokért cserébe elengedni tervezett palesztinokat szállító autóbuszokat tiltakozásul az izraeli túsok átadásának erőszakos, kaotikus tömegjeleneteire. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/izraelben-visszaforditottak-a-tusokert-cserebe-elengedni-tervezett-palesztinokat</p>
<p>Witkoff meglátogatta az őrszemeket valamint a Túsok terén is járt. https://ujkelet.live/2025/01/30/witkoff-meglatogatta-az-orszemeket-valamint-a-tusok-teren-is-jart/</p>
<p>Arbel Jehud, Gadi Mozes és öt thaiföldi állampolgár megérkeztek a kórházakba. https://izraelinfo.com/2025/01/30/gadi-mozes-is-szabadul-ma-arbel-jehud-agam-berger-valamint-ot-thaifoldi-tusz-mellett-hirszuret/</p>
<p>Húszéves izraeli nő szabadult a Hamász fogságából. https://24.hu/kulfold/2025/01/30/izrael-hamasz-gazai-ovezet-fogolycsere/</p>
<p>Recseg-ropog, de működik a gázai tűzszünet. https://telex.hu/kulfold/2025/01/29/gaza-izrael-palesztin-hamasz-tuzszunet-beke</p>
<p>Kitört a földi pokol a túsok átadásakor, Izrael kemény válaszlépést tett. https://www.atv.hu/kulfold/20250130/izrael-palesztina-hamasz-tusok/</p>
<p>Trump jelezte Netanjahunak, hogy mellette áll, de Izrael iránti korlátlan támogatására nem lehet mérget venni. https://hvg.hu/360/20250130_hvg-ciszjordania-izrael-palesztinok-telepesek-gaza</p>
<p>Több ország vezetője is a helyszínen emlékezik meg Auschwitz felszabadításának 80. évfordulójára, Magyarországot Sulyok Tamás képviseli. https://nepszava.hu/3266473_auschwitz-felszabaditas-80-evfordulo-megemlekezes-kiralyok-allamfok-kormanyfok-diplomatak</p>
<p>Régészek kétezer éves arámi feliratot tártak fel Izraelben. https://bzsh.hu/2025/01/28/ketezer-eves-arami-feliratot-tartakfel/</p>

Ronald S. Lauder: Döntő ponthoz érkeztünk! <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/ronald-s-lauder-donto-ponthoz-erkeztunk>

Nehezen emészthető az Izrael és a Hamász közötti megállapodás, de ez a legjobb a túsok szempontjából. <https://kibic.hu/2025/01/30/nehezen-emesztheto-az-izrael-es-a-hamasz-kozotti-megallapodas-de-ez-a-legjobb-a-tuszok-szempontjabol/>

Az öröm mellett gyász, likvidálások és házrombolás, a Hamász beismerése. <https://ujkelet.live/2025/01/30/az-orom-mellett-gyasz-likvidalások-es-hazrombolas-a-hamasz-beismerese/>

Elsőként Benjamin Netanjahut hívta meg Washingtonba a frissen beiktatott amerikai elnök, Donald Trump február negyedikén találkozna az izraeli miniszterelnökkel, hogy megvitassák, hogyan lehetne rendezni a helyzetet a Közel-Keleten. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/trump-elsokent-netanjahut-hivta-meg-washingtonba>

Van izraeli győztes is – Lenyűgöző képek az „Év utazó fotósa” versenyről. <https://izraelinfo.com/2025/01/30/van-izraeli-gyoztes-is-lenyugozo-kepek-az-ev-utazo-fotosa-versenyrol/>

Náci bekiabálás is volt az Európai Parlament Holokauszt-émléknapján. https://hvg.hu/eurologus/20250129_holokauszt_europai_parlament_megemlekezes

Kiderült, Donald Trump mit tervez a Gázai övezettel. <https://168.hu/kulfold/donald-trump-gazai-ovezet-tervek-284755>

Ingataggá vált a gázai tüzszünet. https://nepszava.hu/3266397_ingatagga-valt-a-gazai-tuzszunet

Mi történt? Elkezdtek hazatérni az Izraelbe költözött orosz állampolgárok. <https://www.atv.hu/kulfold/20250128/izrael-oroszország-visszateres-nagykovet/>